

مطالعات مجتمع مسکونی با رویکرد توسعه پایدار - پایداری اجتماعی ۲۰۰ص

چکیده:

فصل اول: بیان مسئله ۱

مقدمه

۲-۱-عنوان تحقیق ۳

۳-۱-مشکلات موجود در سیاست گذاری، برنامه ریزی و طراحی مسکن ۳

۴-۱-ضرورت توجه به مسایل فرهنگی-اجتماعی در طراحی مسکن ۵

۵-۱-اهداف بررسی مسایل فرهنگی-اجتماعی در مسکن ۵

۵-۱-۱-اهداف کلی ۶

۵-۱-۲-اهداف جزئی ۶

۱-۶-۱-قلمرو تحقیق ۶

۱-۶-۱-قلمرو مکانی تحقیق ۶

۲-۶-۱-قلمرو زمانی تحقیق ۷

۷-۱-سوالات و فرضیات تحقیق ۷

۸-۱-تعریف واژها، مفاهیم عملیاتی و متغیرها ۷

۸-۱-۱-تعاریف نظری ۷

۸-۱-۱-۱-توسعه پایدار ۷

۸-۱-۲-۱-پایداری اجتماعی ۷

۸-۱-۳-۱-معماری فرهنگ گرا ۸

فصل دوم: مبانی نظری تحقیق

۱-۲-مقدمه ۱۰

۲-۲-انسان و نیازهای محیطی ۱۱

۲-۲-۱-انسان و نیازهای اجتماعی-محیطی ساکنان ۱۱

۲-۲-۲-انسان و نیازهای زیستی ۱۲

۳-۲-طراحی سکونت گاه پایدار ۱۳

۳-۲-۱-نظریات در رابطه با مفاهیم توسعه پایدار ۱۴

۳-۲-۲-راهبرد های معماری پایدار در مسکن ۱۵

۳-۲-۳-رویکرد پایداری اجتماعی در طراحی مسکن ۱۶

- ۲-۳-۴ رابطه بین فرهنگ و معماری ۱۸
- ۲-۳-۵ نگرش فرهنگی - اجتماعی به مسکن ۲۰
- ۲-۳-۵-۱ ارتباط ظرف مکانی و فرهنگ ۲۱
- ۲-۳-۵-۲ معماری جهانی - حذف مرزها و فرهنگ بومی ۲۲
- ۲-۴ نحو فضای معماری ۲۲
- ۲-۴-۱ روش چیدمان فضا ۲۳
- ۲-۴-۲ عناصر تشکیل دهنده نحو فضا ۲۳
- ۲-۵ ارزش های پایدار در معماری مسکونی ایران ۲۷
- ۲-۵-۱ معماری خانه های سنتی ایران ۲۷
- ۲-۶ اصول و مبانی فضای قابل دفاع ۳۲
- ۲-۶-۱ تاثیر انواع ساختمان بر شکل گیری رفتار ۳۳
- ۲-۷ هویت و معماری ۳۴
- ۲-۷-۱ هویت پایدار در معماری ۳۵
- ۲-۷-۲ هویت ناپایدار در معماری ۳۶
- ۲-۸ روانشناسی فضای سبز ۳۷
- ۲-۹ تبعات کوچک سازی و مجتمع سازی ۴۰
- ۲-۹-۱ تاثیرات کمی کوچک سازی مسکن ۴۱
- ۲-۹-۲ مشکلات کیفی کوچک سازی ۴۱
- ۲-۱۰ مفهوم سکونت ۴۱
- ۲-۱۱ مفهوم مکان ۴۳
- ۲-۱۱-۱ عوامل موثر در ادراک مکان ۴۵
- ۲-۱۱-۱-۱ حواس پنجگانه ۴۶
- ۲-۱۱-۱-۲ مکان - خاطره ۴۶
- ۲-۱۲ مفهوم فضا ۴۹
- ۲-۱۲-۱ انگیزه محافظت ۵۰
- ۲-۱۲-۲ انگیزه تطبیق ۵۱
- ۲-۱۲-۳ انگیزه تفکیک ۵۱
- ۲-۱۲-۴ انگیزه تنظیم ۵۱
- ۱۳ انواع سکونتگاه های جمعی ۵۱
- ۲-۱۴ نظریات در مورد مفهوم محله و بازتاب آن در ایران ۵۴
- ۲-۱۴-۱ ترکیب کالبدی واحد های مسکونی ۵۸

- ۲-۱۴-۲ مراکز خدمات دهی (مرکز محله) ۵۹
- ۲-۱۴-۳ واحد همسایگی ۶۱
- ۲-۱۴-۴ چگونگی دسترسی ۶۰
- ۲-۱۴-۴-۱ دسترسی پیاده ۶۱
- ۲-۱۴-۴-۲ دسترسی سواره ۶۲
- ۲-۱۵ نتیجه گیری ۶۳

فصل سوم: روش تحقیق

- ۳-۱ مقدمه
- ۳-۲ پایداری اجتماعی از دیدگاه جامعه آماری صاحب نظران و متخصصان ۶۵
- ۳-۳ روش تحقیق ۶۶
- ۳-۴ روش گردآوری داده ها از جامعه آماری متخصصان ۶۶
- ۵ اعتبار سنجی ابزار اندازه گیری ۶۶
- ۳-۶ مشخص نمودن عامل های موثر بر پایداری اجتماعی ۶۶
- ۳-۷ انتخاب اسامی عامل ها ۷۱
- ۳-۸ تحلیل داده های آماری جامعه متخصصان و صاحب نظران ۷۲
- ۳-۹ توضیح عامل ها از لحاظ معماری ۷۳
- ۳-۹-۱ اسر زندگی و پویایی فضای باز و نیمه باز ۷۳
- ۳-۹-۲ آسایش ۷۴
- ۳-۹-۱-۲ تاثیر مسکن بر آسایش جسمانی ۷۴
- ۳-۹-۲-۲ تاثیر مسکن بر آسایش روانی ۷۵
- ۳-۹-۳ مدیریت مبتنی بر تعاملات اجتماعی ۷۶
- ۳-۹-۴ دسترسی پیاده به خدمات عمومی ۷۷
- ۳-۹-۵ رعایت حریم سازی فیزیکی و بصری ۷۸
- ۳-۹-۶ تشخیص ورودی ۷۹
- ۳-۹-۷ بهداشت و آرامش محیط ۸۰
- ۳-۹-۸ عرصه بندی و کیفیت فضائی ۸۱
- ۳-۱۰ بررسی تطبیقی دیدگاه جامعه آماری ساکنان با متخصصان ۸۲
- ۳-۱۱ فرآیند تحقیق ۸۳
- ۳-۱۲ جامعه آماری و روش گردآوری داده ها و اطلاعات در جامعه آماری ساکنان ۸۳
- ۳-۱۳ اعتبار سنجی ابزار اندازه گیری جامعه ساکنان ۸۳

- ۱۴-۳ مشخص نمودن عامل ها ۸۳
- ۱۵-۳ انتخاب اسامی برای عامل ها ۸۷
- ۱۶-۳ تحلیل داده های آماری جامعه ساکنان مجتمع ها به تفکیک ۸۷
- ۱۷-۳ بررسی تطبیقی دیدگاه ساکنان با هرم نیازهای مازلو ۹۴
- ۱۸-۳ ارائه مدل پایداری اجتماعی بر اساس نظرات جامعه آماری متخصصان ۹۵
- ۱۸-۱-۳ انتخاب متغیر ها ۹۵
- ۱۸-۲-۳ مشخص نمودن متغیر ها ۹۵
- ۱۸-۳-۳ ارائه مدل نظری ۹۷
- ۱۸-۴-۳ فرآیند اصلاح مدل نظری ۹۷
- ۱۸-۵-۳ توصیف مدل ۱۰۲
- ۱۹-۳ نتیجه گیری ۱۰۳

فصل چهارم : استانداردها و ضوابط طراحی معماری

- ۴-۱ مقدمه ۱۰۶
- ۴-۲ عوامل موثر در طراحی سایت ۱۰۵
- ۴-۲-۱ تاثیر عوامل اقلیمی در طراحی سایت ۱۰۶
- ۴-۲-۱-۱ اقرار گیری نسبت به خورشید ۱۰۶
- ۴-۲-۲ تاثیر باد در طراحی سایت ۱۰۸
- ۴-۳ مطالعات اقلیمی در خرده اقلیم اردبیل ۱۱۱
- ۴-۳-۱-۱ دما ۱۱۱
- ۴-۳-۲-۱ رطوبت و بارش ۱۱۲
- ۴-۳-۳-۱ بادهای محلی ۱۱۲
- ۴-۳-۴ استفاده از حرارت خورشید ۱۱۳
- ۴-۳-۵ جهت استقرار بهینه در سایت ۱۱۳
- ۴-۳-۶ توصیه های لازم برای معماری همساز با اقلیم در شهر اردبیل ۱۱۴
- ۴-۳-۷ راهکار های جلوگیری از اتلاف حرارت در شهر اردبیل ۱۱۵
- ۴-۳-۸ نتیجه گیری کلی در رابطه با طراحی همساز با اقلیم ۱۱۶
- ۴-۴ مطالعات طراحی فضاهای داخلی ۱۱۶
- ۴-۴-۱ تحلیل فضاهای مورد نیاز در واحد مسکونی ۱۱۶
- ۴-۴-۲ ابعاد فضاهای خانه و تأثیر میلمان در معماری داخلی ۱۱۸
- ۴-۴-۱-۲ ابعاد پذیرائی و نشیمن ۱۱۸

۴-۴-۲-۲ آشپزخانه ۱۱۸

۴-۴-۳-۲ فضای خواب ۱۲۰

۴-۴-۴-۲ سرویسهای بهداشتی ۱۲۲

۴-۴-۵-۲ پارکینگ ۱۲۳

۴-۵ مطالعات طراحی تجهیزات ۱۲۳

۴-۵-۱ آسانسور ۱۲۳

۴-۵-۱-۱ محاسبه تعداد و ظرفیت آسانسورها ۱۲۴

۴-۵-۲-۲ انتخاب سازه و سیستمهای ساختمانی ۱۲۵

۴-۵-۳-۲ ایمنی در برابر حریق ۱۲۶

۴-۵-۳-۱ مکانیزم حرکت دود در ساختمان ۱۲۶

۴-۵-۳-۲ کنترل دود از طریق تنظیم فشار هوا در داخل ساختمان ۱۲۷

۴-۵-۳-۳ انواع سیستم اعلان حریق در ساختمان مسکونی ۱۲۸

۴-۶ بررسی های نمونه موردی مجتمع های مسکونی ۱۲۸

۴-۶-۱-۶ مجتمع مسکونی Housing Type PY ۱۲۲

۴-۶-۲-۶ مجتمع مسکونی Kint ۱۳۰

۴-۶-۳-۶ مجتمع مسکونی Bodergraf serraatweg ۱۳۲

۴-۶-۴-۶ مجموعه Social housing hollainhof ۱۳۴

۴-۶-۵-۶ مجموعه مسکونی زیتون اصفهان ۱۳۶

۴-۶-۶-۶ مجتمع مسکونی آذران تبریز ۱۳۷

۴-۶-۷-۶ مجتمع پرند ۱۳۹

فصل پنجم: ارائه طرح نهائی مبتنی بر مطالعات تحقیق

۵-۱ مقدمه ۱۴۲

۵-۲ محل سایت پیشنهادی ۱۴۲

۵-۳ تحلیل سایت ۱۴۴

۵-۴ عوامل موثر در طراحی سایت ۱۴۵

۵-۴-۱ جهت شریان ۱۴۵

۵-۴-۲ طراحی بر اساس شعاع دسترسی ۱۴۷

۵-۴-۳ طراحی تعداد بلوک ها و تعداد واحد مجتمع ها ۱۴۷

۵-۵ عوامل موثر در طراحی مجتمع زیستی ۱۴۸

۵-۵-۱ تاثیر عامل اقلیم در طراحی مجتمع مسکونی ۱۴۹

۵-۵-۱- انتخاب جهت بهینه اقلیمی نسبت به دریافت نور و باد ۱۵۰

۵-۵-۲- عدم ایجاد سایه ساختمان ها بر روی هم ۱۵۰

۵-۵-۳- استفاده از باد در تنظیم شرایط محیطی ۱۵۱

۵-۶- تاثیر مولفه های اقتصادی در طراحی مسکن ۱۵۲

۵-۷- تاثیر مولفه های اجتماعی مستخرج از مطالعات در طراحی مجتمع مسکونی ۱۵۳

۵-۷-۱- تاثیر عامل سرزندگی و پویایی فضای باز و نیمه باز در طراحی مجتمع مسکونی ۱۵۴

۵-۷-۱-۱- فضای سبز مطلوب ۱۵۵

۵-۷-۲- وجود فضا های بازی - گذران اوقات فراغت و تفریح ساکنان ۱۵۷

۵-۷-۲- تاثیر مولفه اجتماعی آسایش در طراحی مجتمع مسکونی ۱۶۱

۵-۷-۲-۱- تامین محدوده آسایش ۱۶۲

۵-۷-۲-۲- انعطاف پذیری ۱۶۳

۵-۷-۲-۳- تاثیر عامل مساحت واحدها و ابعاد فضاها در آسایش ساکنان ۱۶۴

۵-۷-۳- تشخیص ورودی ۱۶۵

۵-۷-۴- تاثیر عامل مدیریت مبتنی بر تعاملات انسانی ۱۶۷

۵-۷-۵- تاثیر مولفه رعایت حریم سازی فیزیکی و بصری ۱۶۸

۵-۷-۶- تاثیر مولفه به دسترسی به خدمات عمومی ۱۷۱

۵-۷-۷- تاثیر مولفه اجتماعی بهداشت و آرامش محیطی ۱۷۱

۵-۷-۷-۱- عایق کاری حرارتی و صوتی ساختمان ۱۷۲

۵-۷-۷-۲- استفاده از پنجره دوجداره ۱۷۳

۵-۷-۸- تاثیر مولفه اجتماعی عرصه بندی و کیفیت فضائی ۱۷۳

۵-۸- نقشه مجتمع ها به تفکیک ۱۷۶

۵-۹- مشخصات فیزیکی طرح پیشنهادی ۱۹۶

۵-۱۰- نتیجه گیری ۱۹۷

پیوست

چکیده:

معماری پایدار در فرآیند انتقاد و بازنگری معماری قرن گذشته بطور کل و معماری دوران مدرنیته به شکل خاص پدید آمد. بشر در دوران مدرنیته در کنار دستاوردهای شگرف، شاهد تضادهای مهلک در عرصه های اجتماعی و محیطی بود. که بتدریج به دغدغه های اصلی بشر برای بازنگری مبانی و راهکارهای مدرنیسم منجر گردید. در پاسخ به این تلاش ها توسعه پایدار بعنوان جدیدترین راهکار در زمینه رشد و توسعه، در مسیر بررسی نقادانه و انسان مدارانه مدرنیسم شکل گرفت. معماری پایدار جدیدترین تفکر در زمینه برنامه ریزی و طراحی محیط مصنوع، برخوردار است از تفکر توسعه پایدار می باشد. توسعه پایدار در حیطه معماری به سه موضوع پایه ای اقتصاد، آلودگی محیط زیست و جنبه اجتماعی-فرهنگی می نگرد. هدف طراحی پایدار یافتن راه حل های معمارانه است که همزیستی هر سه جنبه را تامین کند. دو اصل اول تکنیکی بوده، با مصالح و روش های ساخت و انرژی های تجدید پذیر ارتباط دارند. در حالیکه اصل سوم برگرفته از انسان فرهنگ و روش های زندگی اوست و بعنوان "پایداری اجتماعی" مطرح بوده و مد نظر پایان نامه می باشد. پس از بررسی مفهوم پایداری مروری بر مبدا و منشأ پایداری اجتماعی و نقش آن در بهبود کیفیت زندگی در مجتمع های زیستی پرداخته شده است. جهت استخراج عوامل موثر بر پایداری اجتماعی در طراحی مجتمع های مسکونی از جامعه آماری شامل ۱۳۰ مهندس معمار دارای پروانه اشتغال در شهر اردبیل استفاده شد. برای بررسی تطبیقی دیدگاه ساکنان با جامعه آماری متخصصان و صاحب نظران از جامعه آماری ۱۷۰ نفری که به صورت خوشه ای ساده از مجتمع های مسکونی در شهر اردبیل استفاده شد. با تکیه بر روش تحقیق پیمایشی وبا استفاده از دانش روانشناسی محیط در فرآیند طراحی مجتمع های زیستی از دیدگاه جامعه متخصصان و صاحب نظران ۸ عامل و از دیدگاه ساکنان ۵ عامل موثر بر پایداری اجتماعی در طراحی مجتمع مسکونی شناسائی گردید. مدل ارائه شده برای پایداری اجتماعی در طراحی مجتمع زیستی بر اساس نتایج حاصل جامعه آماری متخصصان می باشد. از نتایج تحقیق چنین استنتاج می شود که مشارکت مستقیم ساکنان در طراحی و خلق فضا و در نظر گرفتن دیدگاهها، انتظارات و فرهنگ ساکنین و... افزون بر ایجاد و تقویت تعاملات اجتماعی ساکنان، حس تعلق به محیط در میان ساکنان افزایش یافته و به پایداری اجتماعی در مجتمع مسکونی منجر خواهد شد.

فصل اول: بیان مسئله ۱

مقدمه

میحی که امروزه بعنوان معماری پایدار مطرح شده در واقع زیر مجموعه مقوله توسعه پایدار و سنتزی است که در پایان هزاره دوم میلادی مطرح شده است، توسعه ای که سرکشانه و استفاده از منابع فکری مدرنیته و مدرنیسم به پیش می تاخت؟! هشدار اصلی را زمانی دریافت کرد که در پی آشفتگی آب و هوا ضرر و زیان فاحش ناشی از آن، تداوم زیست در کره خاکی در خطر جدی قرار گرفت؟! معماری نیز از این مساله تبعیت

نمود واژه «پایدار» امروزه بطور گسترده‌ای به منظور توصیف جهانی که در آن نظام های انسانی و طبیعی تواما بتوانند تا آینده‌ای دور ادامه حیات دهند، بکار گرفته می شود.

«توسعه پایدار» به معنی آرایه راه حل هایی در مقابل الگوهای فانی کالبدی، اجتماعی و اقتصادی توسعه می باشد که از بروز مسائلی همچون نابودی منابع طبیعی، تخریب محیط زیست، و پایین آمدن کیفیت زندگی انسانها در حال و آینده جلوگیری کند توسعه پایدار تحولی است که هدف آن تامین نیازهای امروزی، بدون از بین بردن قابلیت‌های نسل آینده در تامین نیازهایشان.

هدف توسعه پایدار رفاه کامل برای بشریت است. برای تحقق این امر، پایداری در سه حیطه، محیطی، اقتصادی و اجتماعی مورد کنکاش قرار می گیرد. اما تقسیمات مذکور با همان کارائی در معماری مطرح نمی باشند! به منظور خواناتر کردن مقوله پایداری در حیطه معماری میتوان آن را در دو زمینه اصلی مورد مطالعه قرار داد نخست پاداری کالبدی که از آن به عنوان «پایداری اقلیمی» یا «معماری سبز» یاد می شود زمینه دیگر، پایداری غیر کالبدی یا «پایداری اجتماعی» می باشد (رئسی).

معماری می تواند نقش ارزنده‌ای در یافتن راه حل هائی برای تاثیر متقابل گروهی اجتماعی بر هم ایفا کند! همانطور که ساختارهای اجتماعی بر معماری اثر می گذارد، عکس آن نیز می تواند اتفاق بیفتد. یک مجتمع زیستی با رویکرد پایداری اجتماعی می تواند به مردم کمک کند تا منافع زندگی پایدار را درک کنند (رئسی). طراحی پایدار در حیطه معماری شامل، سه اصل «صرفه جوئی در مصرف انرژی»، «طراحی بر اساس چرخه حیات» و «طراحی انسانی» می باشد. در این بین، دو اصل اول تکنیکی بوده و با مصالح و روش های ساخت و انرژی‌های تجدید پذیر ارتباط دارند در حالی که اصل سوم بر گرفته از انسان و روش های زندگی اوست. بوجه «پایداری اجتماعی» معروف است (رئسی). هدف معماری پایدار، ارائه راه حل هایی است که شرایط زیستی مناسب و همزیستی همزمان این سه جنبه را تامین کند (احمدی).

در جوامع مدرن ۷۰-۹۰٪ عمر افراد در فضاهای معماری سپری می شود. در این راستا، معماران نیز همسو با سایر دست اندرکاران در پی یافتن راهکارهای جدید، برای تامین زندگی مطلوب برای انسان بوده اند. بدیهی است که زندگی، تفریح، استراحت و کار ... فعالیت های می باشند که در فضاهای طراحی شده توسط معماران صورت می گیرد و از آنجا که نقاط ضعف و قوت یک ساختمان بر استفاده کنندگان آن تاثیر مستقیم دارد، وظیفه ای بس حساس در این خصوص بر عهده معماران می باشد (حبیبی).

ضروریات اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی جامعه، حکم می کند در پاسخگویی به نیاز های کمی و کیفی معماری امروز، به در پی چاره جوئیهای حداکثر و دست بالا بلکه در جستجو راه حل هایی مناسب و مقدرور باشیم. راه حل هایی که در عین تناسب با سئو نام فرهنگی کشور حداقل شرایط لازم برای زیست و روابط اجتماعی مطلوب را در اختیار ساکنین را در اختیار قرار داده و مکانی برای رشد ارزشها و کرامت های والا انسانی را فراهم می کند.

فصل دوم: مبانی نظری تحقیق

۱-۲ مقدمه

محیط به مجموعه عناصر فیزیکی، شرایط اجتماعی، اقتصادی و بطور کلی به پدیده‌ها و رویدادهایی اطلاق می‌گردد که انسان را در بر می‌گیرد و بدست انسان سامان می‌یابد؟ اگر افراد به محیط احساس پیوند و علاقه نداشته باشند و به دلایل جسمانی و روانی در آن احساس آسایش و راحتی نمایند، علاقه‌ای به محیط در آنها شکل نخواهد گرفت. نیاز به فضائی پاسخ‌دهنده و مطلوب برای کار و زندگی از نیازهای اولیه بشر است که در طراحی پیچیده‌ترین آسمان‌خراش‌ها و مراکز مهم‌ترین مجتمع‌های زیستی باید پاسخ مناسب داده شود. محیط مصنوع توسط انسان ساخته و مورد بهره‌برداری قرار می‌گیرد و در نهایت توسط انسان حفظ و یا تخریب می‌گردد. در این راستا تاثیر محیط بر رفتار انسانی انکارناپذیر است. کارل گوستاو یونگ روشناس سوئیسی در مورد سیستم رفتاری می‌گوید «مردم به همان اندازه که محصول محیط اجتماعی هستند، ساخته محیط فیزیکی نیز به شمار می‌روند» (نمازیان، ۱۳۸۰ ص ۷۰).

برای استفاده بهتر از سرمایه‌ها و منابع محدود، بایستی به همه جوانب و ابعاد طراحی از جمله نیازها و شرایط استفاده‌کنندگان توجه کافی مبذول نمود. نقش معماران بعنوان شکل‌دهندگان اصلی محیط مصنوع بسیار حائز اهمیت است؛ ایجاد فضای باز و انعطاف‌پذیر، با افزایش کنترل ساکنین و تعیین حریم‌ها، از فشارهای روانی ناشی از رویارویی‌های ناخواسته در محیط به میزان زیادی خواهد کاست. تعریف مشخص قلمروهای فضائی محیط باعث تقویت حس‌تعلق به محیط می‌شود. طراحی محیطی که جوابگوی احتیاجات و نیازهای متعدد انسانی باشد، ساکنین را از اعمال تغییرات در محیط بی‌نیاز می‌سازد (نمازیان، ۱۳۸۰ ص ۷۰).

محیط علاوه بر عناصر کالبدی، شامل پیام‌ها، معانی و رمزهایی است که مردم بر اساس نقش‌ها، توکات، انگیزه‌ها و دیگر عوامل آن را رمزگشایی و درک و در مورد آن به قضاوت می‌پردازند (در صورت قضاوت مثبت، حس مکان در افراد شکل خواهد گرفت. با شکل‌گیری حس مکان هماهنگی فرد و محیط افزایش یافته و باعث بهره‌برداری بهتر از محیط، رضایت استفاده‌کنندگان و در نهایت احساس تعلق به محیط و تداوم حضور در آن می‌شود و در شکل‌گیری حس مکان در ساکنان موثر می‌باشد (فلاح، ۱۳۸۵، ص ۵۹).

فصل سوم: روش تحقیق

۱-۳ مقدمه

محیط به مجموعه عناصر فیزیکی شرایط اجتماعی و اقتصادی و بطور کلی، به پدیده‌ها و رویدادهای اطلاق می‌گردد، که انسان را درگرفته، و بدست انسان سامان می‌یابد. اگر افراد به محیط احساس پیوند و علاقه نداشته باشند و یا به دلایل جسمانی و روانی، در آن احساس آسایش و راحتی نکنند، محیط پاسخ‌دهنده نبوده و افراد علاقه‌ای بحضور فعال در محیط نخواهند داشت. امروزه نقش و اهمیت محیط در شکل‌گیری و بروز

رفتارهای انسانی نیاز به اثبات دارد برای استفاده بهتر از سرمایه ها و منابع موجود بایستی به همه جوانب و ابعاد طراحی محیط از جمله نیازها و شرایط استفاده کنندگان توجه نمود. طراحی محیط مسکونی، یک مسولیت فیزیکی نیست، بلکه فرآیندی اجتماعی است. در رویکرد اجتماعی طراح باید خود را با دنیای فرهنگی و معانی استفاده کننده از فضا آشنا است. در رویکرد اجتماعی طراح باید خود را با دنیای فرهنگی و معانی استفاده کننده از فضا آشنا نموده، بهره گیری از روش های تحقیق در علوم اجتماعی و رفتاری به جامعه مورد نظر وارد شده و با ابزار علمی به سنجش روابط و تحلیل رفتارها بپردازد در رویکرد اجتماعی دانش روانشناسی محیط کمک فراوانی به طراح می کند. تا طبق نظر هانری سانوف از شیوه "همیاری اجتماعی در طراحی برنامه ریزی" مجمع های مسکونی استفاده نماید (علایی ۱۳۸۰ ص ۱۱۴) هیچ اثر معماری را نمی توان و نباید بدون توجه به محیط طرح کرده و یا ساخت. زیرا محیط هم بر معماری تاثیر می گذارد و هم از آن تاثیر می پذیرد (مزینی ۱۳۷۱، ص ۱۳)

فصل چهارم : استانداردها و ضوابط طراحی معماری

۴-۱ مقدمه

در این فصل استانداردها و عوامل موثر بر طراحی مسکن مورد مطالعه قرار خواهد گرفت. بخش اول مربوط قرار گرفت. بخش اول مربوط به عوامل بر طراحی سایت و بخش دوم استانداردهای مربوط به فضا های داخلی، تجهیزات و ... می باشد.

فصل پنجم : ارائه طرح نهائی مبتنی بر مطالعات تحقیق

۵-۱ مقدمه

وقتی از رویکرد پایداری اجتماعی در طراحی مجتمع مسکونی صحبت می کنیم، هدف طراحی مجتمع های زیستی می باشد که ضمن پاسخگویی به نیازهای متنوع ساکنان، در فراهم نمودن زندگی با کیفیت بالا توام با آسایش و آرامش مشترک می باشند که در یک مکان خاص زندگی می کنند. که می بایست قادر باشند به سطح بالایی از سلامت، رفاه و امنیت و ... دست یابند. بگونه ای همزمان با آن ارتباطات و مناسبات اجتماعی ساکنان افزایش یابد.

۵-۱۰ نتیجه گیری

نحوه قرار گیری بلوک ها و توده های ساختمانی بر اساس انتظام فضایی بود که از طریق طریق یک خیابان اصلی و نیمه عمومی که فقط برای ساکنان شهرک قابل استفاده می باشد نشأت گرفته است، سعی شده است با الهام از محلات گذشته ایرانی، یک مرکز محله که با دسترسی پیاده محور طراح گردید، که شامل دو ورودی اصلی می باشد. مرکز محله شامل چند مغاره کوچک، کودکستان یک سوپر مارکت را شامل می شود. از لحاظ تقسیم بندی شهری، با یک بلوک نیمه بسته شهری طرف هستیم که ۲ نقطه مشخص برای نفوذ

درسایت در آن تعبیه شده است. نظام کلی چینش واحدها به شکلی است که توجه به محور اصلی دسترسی در آن تاکید شده است. برای همین مقصود یک سری فضاهای عمومی برای ایجاد ارتباط مسیравی تدارک دیده شده که بهانه هایی هستند برای باهم بودن مانند: مرکز محله و پارک مقابل آن که بخاطر پتانسیل قوی که در جذب افراد از گروه های مختلف سنی می تواند داشته باشد آنرا یا مرکز ارتباطات اجتماعی نامگذاری کردیم. به دلیل اهمیت فضای باز و بحث بازی پذیری، این فضاها در مرکز محله و در مقابل مراکز خرید قرار گرفت. مرکز محله بنحوی طراحی شده است که بحث نظارت مستقیم ساکنان بوده و امکان ورود افراد غریبه کنترل شده است. فضا های بازی مطابق سن استفاده کنندگان و مطابق نیاز های ساکنان در بخش های مخصوص کودکان، مخصوص جوان ها و مخصوص میانسالان و کهن سالان طراحی شده است. فعالیت ها و روابط اجتماعی با کیفیت و بالاخص، روابط چهره به چهره بعنوان هدف طراحی می باشد. تجلی زندگی پایدار با رویکرد اجتماعی در یک واحد همسایگی درون یک بلوک ساختمانی بود که این کار با استقلال کامل هر بلوک از بلوک مجاور خلق شد، درعین حال از طریق سلسله مراتبی که در نما و تغییر ارتفاع سطوح و تفکیک احجام پیش بینی شده فرد ساکن می تواند خود را از فضای عمومی و اجتماعی درون حیاط اصلی به فضای نیمه عمومی حیاط واحد همسایگی برساند. در کنار آن یک فضای ورزشی طراحی شده که آن هم پتانسیل قوی برای ادامه هرچه بیشتر این ارتباطات دارد کما اینکه به خاطر نقش عملکردی خودش باعث سرویس دهی مناسب به همه متقاضیان درون مجتمع گشته و باعث بهبود سلامت و فیزیکی، ذهنی و روحی افراد می شود. البته مسیرهای خاصی برای ورزش های جمعی و مسیر مناسبی برای دوچرخه سواری و پیاده روی در سایت پیش بینی شده است. فضای بازی کودکان در دو سطح برای کودکان زیر ۱۰ سال و بالای ۱۰ سال تفکیک شده است. برای نوجوانها و جوانها در فضای عمومی دو زمین بازی سه گانه رو باز در نظر گرفته شده است. در قسمت میانی سایت یک فضای مسقف برای ایستگاه تندرستی در نظر گرفته شده است. فضای سبز و مسیرهای دسترسی و محل بازی کودکان همه در جهت ایجاد تنوع در فضاهای عمومی برای گروه های مختلف سنی و اجتماعی طراحی شده است. با توجه به عامل اول تحت عنوان سر زندگی و پویایی فضای باز و نیمه باز، فضا های سبز نقش حساسی در این مورد بر عهده دارد. با توجه به استاندارد طراحی در اردبیل، باید در شهرک های مسکونی به ازای هر فرد حدودا ۵ متر فضای باز و برای هر واحد ۲۰ مترمربع فضای باز در نظر گرفته شود که طرح از این لحاظ به میزان زیادی حدودا ۲۰٪ از حد استاندارد نیز بالا می باشد. با توجه به ضوابط منطقه ای شهرسازی در اردبیل باید در مجتمع های مسکونی انبوه برای ۴۰٪ واحدها پارکینگ و ۲۵٪ واحدها پارکینگ رو باز تهیه نمود. در طرح سعی شده است برای ۱۰۰٪ واحدها پارکینگ و ۲۵٪ واحدها پارکینگ رو باز فراهم شود. همه مجتمع ها دارای تعدادی پارکینگ رو باز برای مهمانان هم می باشند. در نحوه ورود ماشین به مجتمع ها سعی در جدا نمودن مسیر پیاده از سواره شده است. مفهوم اصلی در طراحی استقلال کامل هر بلوک مد نظر گرفته شده به این دلیل که زندگی خصوصی مورد انتظار در قالب یک واحد همسایگی مستقل و ایستا بوجود آید، یعنی چنانکه خود سایت در تقابل با جهان پیرامون پیرامون است خود بلوک ها نیز که سازنده شهرک این

مفهوم درک‌لیت سایت هستند در تفاهم با فضای جمعی خود دارای یک فضای مشترک جمعی مخصوص به خود هستند که محل انتظام و انسجام فضایی واحدهای پیرامونش است. به تعبیر دیگر هر چه در سایت حرکت و جنب و جوش مد نظر است هر چقدر از فضای عمومی به سمت نیمه عمومی و نیمه خصوصی حرکت می‌کنیم در واحدهای همسایگی چه از لحاظ فرمال و چه از لحاظ عملکردی سکون خلق شده است چرا که در این مرحله از حرکت کل به جزء باید گذر از زندگی مشترک جمعی در فضا های عمومی به زندگی خصوصی تر خانواده محور را شاهد باشیم. از لحاظ روانی و ذهنی می‌توان به مدد معماری به بازآفرینی هویت و استقلال خصوصی امیدوار بود. البته در این میان با قیاس معماری ارزشمند سنتی ایران و معماری جدید به مفاهیمی دست یافته شد که به صورت مستتر در طرح بکار رفته است. از قبیل وجود هشتی، اندرونی و بیرونی، محرمیت در فضا، واحد همسایگی و ...